Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזע בלאטט ערשיינט
דרייטאל וואכענטליך
פונקטלי. פיר־זייטיגער אנד פרייזאמער.
אונד קאסטט
פיר עסטערריך־אונגארן
גאנציעהריג 10 גולד. — קר. ע. וו.
חצי־יעהריג 5 גולד. — הר. ע. וו.
פיערטעל־יעהרלעך 2 גולד. 50 קר. ע. וו.
פיר׳ם אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולד. — הר. ע. וו.
חצי־יעהריג 5 גולד. 50 הר. ע. וו.
פיערטעל־יעהרלעך 2 גולד. 75 קר. ע. וו.

אויף די זיך צייטונג קאנן מאן
עדנען מאנ
פרענומעראנטען
אויבר דער פרענומעראנט־סטעלע
בעזיגנט מיט דעם עסטאנדע דעם
עיסטען בלאטטעס.
דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
פעסט
וואיסצנער בולווארד נומ. 29
וואהין מאן אויך דיא פרענומעראנדי־
אנס־בעדינגונגען בעליעבע.

Nr. 147. דרייצעהנטער יאהרגאנג פעסט, מאנטאג ד טבת ה׳תרמ׳ב. Pest, den 26 Dezember 1881.

שרעקענס־טאגע אין רוסלאנד.

אים רוסלאנד דרינגען ווידער זא אונהיימ־ליכע נאכרי־כטען אונד זאגעריין צו אונס הערי־בער, דאס ווי אויף איינע נייע ניהיליסטישע שרעקענס־טהאט געפאסט זיין מאנגען. אן צוויי מאנאטען ווידר עס שאן אין יאהר ווערדען, דאס דער רוס־שע קאיזער אלעקסאנדער II. פאן דען ניהיליסטען ערמארדעט וואורדע, אונד יעטצט בעקלגדען דיא ניהיליסטען אבערמאלס איהרע שרעקליכע טהאטען־ליכע דורך ערמארדונג איינעער האכגעשטעללטער פערזאנען אין רוסלאנד. דיא ניהיליסטען רוהרען זיך אלזא ווידער, אונד אים איהרען געהיימען דרוקע־ריין גנדען ווידער רעוואלוציאנערע קונדמאכונ־גען אללערארט הערפאר — אינד איהרע מארד־גזעללען טרעטען אויפדער אויף דען קאפפע־פלאטץ, דער לעטצטע שאטטענהאכטע מארד־פערזוך גע־גען דען גענעראל טשערעוין בעיזיזט, דאס דיא ני־היליסטישע פערשוואורונג דיא פיסטאלע נאך ניכט אים דער האנד געלעגט האט!

ווער וויס, אב ניכט שאן נייע מארד־פערזוכע דען נייען רוסישען קאיזער אלעקסאנדער III. בע־דראהט האבען ווערדען, ווענן ער ניכט וויא אין גע־פאנגענער אין דינעם שלאסע לעבען אונד וויא אין גע־פאנגענער זיך פאן דער אויסנ־וועלט אבשליע־סען ווירדע. אים דען ווינטער־פאלאסט, וויא יעטצט דער רוסישע קאיזער רעזידירט, וואורדע אין אנ־געזיכטס דאס אונד פעסטעס אויגענטשטער אויפ־געפיהרט, אונד דאך פיהלטע זיך דא דער רוסישע קאיזער ניכט רוהיג אונד זיכער. ער צאגט זיך נאך דעם שלאפסע גאטשינא צוריק, וועלכעס פאלאט־פאללע שלאס וואהל אין גאלדענער, שאגנר קע־קער זין מאג, אבער דאך נור עבען אין קעקלער איזט. איינע גאנצע ארמעע איזט צור בעוואכונג דיעזעס שלאפסעס אויפגעשטעללט. מיללע־וויט דארף נעפאנד דיעזעס שלאפס אונג בעשיללענג נאהע קאמען. דער קאיזער וואגט עס ניכט, דאס שלאפ צו פערלאסען; וואגט עס ניכט, אין דינע רעזידענץ נאך פעטערסבורג צו איבערזידעלן, אונד זא וואורדע דאס גראפע גנאדענ־פעסט, וועלכעס זאגסט דער קאיזער מיט גראפער פארדע אין דער מיטטע זיינעס פאלקעס צו פיערן פיעלענגט, פאן אים עטצט אין שטאללער אינזאמקייט אים קריזע זיינער פאמיליע גפיעיערט. וואהל וואללטע דער רוסישע קאיזער דאס גנאדענ־פעסט אין פעטערס־בורג בעגעהען, דאך דא פאלצי־מיס־טער ווארפען זיך דעם קאיזער צו פיסען אונד בע־שוארען איהן, דעס ניכט צו טהון, דא זא קענגנ־נים דאפאן האטטען, דאס אויף דעם וועגע פאן גאטשינא נאך פעטערסבורג צו וויא מיט פיללער גע־פיללטע אונטערהאלטונגען פאן דען ניהיליסטישען פערשוארערן אנגעלעגט וואורדען. יא, פיעללייכט איזט בין צור שטונדע אויך שאן דאס שאגט שלאס גאטשינא אונטערהאלט.

טראגדעס בעריסט הונדערטע אונד הונ־דערטע פאן דען פערשוארערן פערהאפטעט וואור־דען, ווערדען טעגליך נייע פערשוארערע עגטעקט, וועלכע דאס אונדערטאנד מיסהיגגענע אונ־טערנעהמען גנעגען דען קאיזער מיט גראפטער האטגעקנכיפט אים נייע פערזוכען. דער רוסישע קאיזער צשטערט, טראגט דער גראפען וואבע וועגען פאלאפטע, טראגט אללער פעסטען שלאפסער, פיר זיין לעבען, אונד זיין טאג קאנן זא־גאר פאן דער האנד אים דער לופט קאמען. דא ניהיליסטען בעגעצגען יא שאן דא לופט־באללאנס, אים אים דער האנד דאס שפרענג־פילווער אויף דאס הויז דעס קאיזערס צו שליידערן.

וויא גראס דא מאכט דער ניהיליסטען איזט, בעוויזט נייעסטענס אויך דא אנגעלעגענהייט דעס אנטי־ניהיליסטען־פיר־אייגס, וועלכען דער רוסישע גראפ־פירסט וולאדימיר גרינדעטע. דיעזער פער־אין האט דען צוועק, עבען אויף אייגע געהיימע וויי־זע גגעגען דא געהיימען ניהיליסטישען פער־שוואר פאר־צינגהען. דא מיטגלידער דיעזעס אנטי־ניהיליסטען־פעראיינס זאללטען זיך פיר ני־היליסטען אישגעבען אונד זיך אלס זאלכע אונטער דא וויר־קליכען ניהיליסטען אינשליכען, אים דא צו שפאנירען אונד דאנן דא גאנצע פערשוואורונג צו ענטדעקען. — אבער עס קאם אנגעקערט; דא וויר־קליכען ניהיליסטען גאבען זיך אלס מיט־גליעדער דיעזעס אנטי־סעמיטען־פעראיינס אים, שליכען זיך אין דיעזען פעראין אין, שפאנירטען דא אללעס אים, אונד וואסטען דא איבערגען ניהי־ליסטען אויף ערץ וויזע צו ווארגען. דאהער קאנג־טע דיעזער אנטי־ניהיליסטען־פעראין, דער שאן זיט צוויא מאנאטען בעשטעהט, בזהער נאך גאר ניכטס צו טאגע בריינגען. זא קאם אנגלעגענסט אין ניהיליסט, דער זיך אלס אנטי־ניהיליסט אויסגע־געבען, צום גראפפירסטען וולאדימיר. פערלאנגטע פאן אים 10,000 רובעל צום צוועקע דער ענדדע־קונג איינער גראפען ניהיליסטישען פערשוואורונג — אונד אם ענדע וואורדע דיעזע סוממע עבען צו ניהיליסטישען צוועקען פערווענדעט.

דאס זעד וואהרליך טרוריגע צשטענדע; זאלכע שרעקענס־טאגע האט נאך קיין לאנד זיט דער רעסטען פאנצאזישען רעוואלוציאן געהאבט. רוסלאנד איללט אינרעטבאר זיינעס פערדערבען עגטגעגען!

פערשידענע נייאיגקייטען.

*(אייבער דיא רומענישע אנ־גלעגענהייט) איזט זיט פאריגעס פיינטאג נאך קיינע נאכרי־כט איינגעטראפפען, וועלכע דא־ריבר דישען זאללטע, דאס רומענען וויר־קליך גע־זאגגען איזט, אינזערער מאנארכיע אבבטשטע צו לייס־טען. איינע בוקארעסטער פיינאנס־דעפעשע דעס „פעסטער ללאיד“ מעלדעט וואהל, דאס דער רומע־נישע אים־פערטיגע מינעסטער, דער אינגעמליך דער־גראפטע גגענער עסטערריך־אונגארנס אין דער דאנאו־אנגעלעגענהייט איזט, אבראנקען ווערדע, אים עבען דורך דיענען ריקטרייט אינזערע מאנארכיע צו בעשווכטיגען. אבער אויך דיעזער ריקטרייט קאנן פיר אינזערע מאנארכיע קיינע גגענגהואונג בע־טען; דענן היער האנדעלט עס זיך אים צוויי א אנגעלעגענהייט שאן דיא אשטרייט־אונגערגגענהייט וועגען דער אינטערן דאנאו, אונד צווייטענס אים דיא דירעקטע בעליידיגונג, וועלכע דיא רומענישע רעגיע־רונג אינזערער מאנארכיע צוגיפטגט. דיא ערסטע אנגעלעגענהייט (נעמליך דער שטרייט וועגען דער דאנאו) גגעהארט ניכט רומענען אללין, זאנדערן עס ווערדען דיעזעלבע אללע מעבטע, וועלכע אויף דעם בערלינער קאנגרעס פערטרעטען וואורען, צו אדר־גען האבען. מיט רומענען אללין האנדעלט עס זיך אלזא דירעקט נור אים דיא בעליידיגונגס־אנגעלע־גענהייט — אינד דא גגענגט פאר אללעס קיין גאנ־גגבען אין דער דאנאו־אנגעלעגענהייט, זאנדערן רו־מענען מוס צוערסט פיר דיא אינס צוגפיגטע בע־ליידיגונג אינע פאללקאמטען גגענגגעדע אבבטשע לייסטען, יעטצט בעפינדעט זיך אינזער ביזהעריגער גגעזאנדטער פאן רומענען אין וויען, וויא ער אינזערעס איסווערטיגען מינעסטעריאלס אבער דיא צשטענדע אין רומענען אויפקלעריונג ערשהיללען וורד.

*(איין וואהרט דעס קאנגגס.) דיעזער טאגע ערשיען אין וויען ביא זיינער מאיעס־טעט אייגע דעפעשאציאן דער שאפרט טרעסט, דיא אים אייפהרונג דער גגאגגעטען מעטעל אנזוכ־טע, וואהרוך דער האנדעל דיעזער אייגגען הא־פען־שאפרט עסטערריך־אונגארן גגעהאבען ווערדען קאנג־טע. זיינע מאיעסטעט עמפפינג דיא דעפעשאציאן מיט בעזאנדערער הולד אונד פערשפראך, אללעס פערפיגען צו וואללען, וואהרוך דער האנדעל טרי־עסט׳ס אייגען בעריטענדען אייפשוואונג ערהאלטען זאלל. צום שלוסס דער אוידענץ זאגטע דאנן זיי־נע מאיעסטעט צור דעפעשאציאן נאך אללגעגדע וואהרט: „אך מיט עס בעדוערן, דאס דיא אבגע־אדגעטען דער שאפרט טרעסט אים ריסבראטהע אייגער „פאקציאנס אפפאזיציאן“ (דאס הייסט: אייגער שטענקעריא) גגענען דאס מינעסטעריאם זיך אגגע־שאפסען!“ — דיעזע טאדעלגדען וואהרט דעס מאגארגען גגענען דיא האלטונג דער דריי־א אבגע־אדגעטען טרעסט׳ס אים ריסבראטהע אבגען אין אללען פאליטישען פרעגען זעהר לעבהאפטעס אייפ־זעהען, אונד צוואר אים צוויא גרנדען: ערסטענס, וויל דערעים צו ערזעהען, דאס זיינע מאיעסטעט אלס קאנשטיטוציאנעללער מאנארך אייגע אפפאזי־ציאן גגעגען דיא רעגיערונג וואהל גגרגע דולדעט, גיכט אבער אויך דיא אייגע אלבע אפפאזיציאן, וועלכע אין אייגע אנווערדיגע „שטענקעריא“ אויסארטעט; צווייטענס אזט דערעים צו ערזעהען, דאס זיינע מאיעסטעט אויף דאס מינעסטעריאם מאפפגגע נאך גגאסע שטיקע דאלט. מאן האט אללגע־מיין גגעגלויבט, דאס דיעזעס מינעסטעריאם, וועלכעס יגגסט, וויא ווייט שאן גגעמעלדעט, אים ריסבראט־הע אייגע דאפפעל־גיערלאגע ערלططען, אלס־באלד צוריקטרעטען ווערדע, יא אלס דאס מהגע־אטער־אגגליק אין וויען דערעינבראך, דיא גלייבטע שאן אללע וועלט. דאס דיעזעס מינעסטעריאם דיא לעטצטע שטונדע גגשלאגגען. דיא וואהרט דעס קאנגגס אן דיא טרעסטער דעפעשאציאן לייפערן גגן דען בעריינט, דאס דיא שטעללונג דעס מינעסטע־ריאמס מאפפגגע אייגע אנגערשטטעללטע איזט, דא דער מאנארך זאגאר עגגע אבגעאדגעטען טא־דעלט, וועלכע זיך צו אייגער גאר דעפטגגען אפפאפ־ציאן הגרייסען לאططען. דיא גגגגגער דער רעגיע־רונג אין עסטערריך ווערדען גגן וואהל וויططען, דאס אויהר קאמפפ גגגגען דאס מאפפגגע־מינעסטע־ריאם פאר לייפגיג אין פערגעללטער איזט!

*(וויא בלייבט דיא רעליגיאנס־פרייהייט?) אים וויען ווירד פאס דיע־זעס טעלעגראפפירט: זיטעגס מעהרערער יידישען גגעמיינדען אונד האבבגען עסטערריך־ווערדען דעס קולטוס־מינעסטעריאם פעטיציאגגן אונטער־בריططע, אין דענגען אנגעזוכט וואורדע, דיא יידי־שען קונדער אן מאבאמה־ אונד פיער־טאגגן פאפ בעזוכט דער אפפגגעלבגן שולגן צו בעפפיין. דער קולטוס־מינעסטער ריספעטע גגן אייגגן ערלאס אן וגעططליכע שול־בעפאדדען מיט דער ווייזונג, דאס דיא יידישען קונדער אויך אן מאבאמה־ אונד פיער־טאגגן דיא אפפגגעלבגן שולגן בעזוכגן מוططען. — זא ווייט דיא מעלדונג. ווער פראגגגן גגן: וויא זעהט עס אים דיא רעליגיאנס־פרייהייט אין עס־טערריך אים, וועגגן דאס קולטוס־מינעסטעריאם דיא יידישען קונדער צום בעזוכגן דער אפפגגעלבגן שולגן בעגגעגגן?

1881

דע בייא זאָ מאנכעם ש פ ע ט, דאס הייסט: אלס ער אינצווישען פאָם טאָדע עראיילט וואורדע!" זאָ דירפטע עס וואהרשיינליך אויך דעם אונגליקליכען גלילליכען געוויינער דעם הויפטרעפערס דער אָפּנער לאזע עראנגען זיין!

* (פערארטהיילונג איינעס פיעלפאכען פערבעכערס.) פאר עטוא 2 יאהרען בערכטעטען ווער איבער פאל-גענדען פאלל: איין געוויסער סאמועל גרינבים איס סיללין אדער איס זשאלנא פערזיכערטע זיין לעבען בייא פערשידענען הויפטשטעדטשען אסעקוראנצ-געזעללשאפטען איף 15000 גול., דיא נאך זיינעם אבלעבען זיינער פרייא איסציבעבאהלען ווערען. קוים דאס ער איף דיא „אלעצצע" איינמאל איינגעצאהלט האטטע, אלס עס פלאטצליך הייס: סאמועל גרינבים זייא אים וואלדע טאָדט אויפגע-פונדען וואָרדען. אין דער טהאט וואורדע ווירקליך אם ראנדע דעם וואלדעס בייא נאד-סאלאטנא (אוי-וויש פאן אלט-זאָהל) איין טאָדטער קאָרפּער מיט פערבראנגטען געוויכטע, פערבראנגטען הענדען אונד פערבראנגטען פיסען אויפגעפונדען. דיא ליבע וואר איינערקענבאר; דאנגענען וואר דיזעלבע אין קליידער געהיללט, דיא ערדער אלס דיא דעם סאמועל גרינבים ערקאנטע. אין דען טאשען דיע-זער קליידער בעפאנדען זיך איבערדיעס פערשיע-דענע ברייפשאפטען, דיא נור פאן סאמועל גרינ-בים הערריהרען קאָנגטען. עס וואורדע נון אלל-געמיין פערמוטהעט, דאס סאמועל גרינבים ער-מאָרדעט וואורדע. זיינע הערבינגערייפענע פרייא בעהויפטעטע מיט פאללער בעשטיממטהייט, דאס דיא איפגעפונדענע ליבע דיא איהרעם אונגליקל-כען מאנגעס סאמועל גרינבים דייא. איבערדיעס ערהעלט דער שטהרליכטער צו אלט-זאָהל איינען „אנאנימען" (אונטערשריפט-לאזען) פאסט-בריעף אין דעם עס הייס: „איך ערקלערע הייטיג, דיע סאמועל גרינבים ערמאָרדעט אונד דאנן צום טהיי-לע איך פערבראנגט צו האבען, אים איהן אונ-קענגטלך צו מאכען. איך טהאט דיעס אים דאס גענגען דיא יזדען. נון האבע איך וועגגעסטעס אן איינעם יודען פאללע ראבע געאיבט." — אָ וויי דער אינטערשריפטס-לאזע בריעף. אלל דיעזע פינקטע מוסטען וואָהל יזדען אין דער אנזיכט בעשטערקען, דאס דער אויפגעפונדענע טאָדטע, האלבפערבראנ-גטע קאָרפּער קיין אנדערער זיין קאָנגע אלס עבען נור סאמועל גרינבים! זיינע נאטטען אילטע נון נאך פעסט, אום בייא דען אסעקוראנצ-געזעלל-שאפטען דיא פיפצעהן טויזענד גילדען צו בעהע-בען. אבער דיעזע שאפטען פערדאבט: זיא ווי-טערטען איינען בעטרוג אונד צאָגערטען איינגע צייט מיט דער אויסאָלגונג דיעזער סוממע. אינ-צווישען וואורדע דער טאָדט געגלייבטע גרינבים בייא סיללין ערקאנגט, אלס ער עבען אבער דען וואאנ-פלום הינטערפאהרען וואָללטע. ער וואורדע זאָגליך ערגריפפען אונד דעם שטראפגעריכטע אין אלט-זאָהל אויסגעלעפערט. עס שטאנד נון כלאר, דאס סאמועל גרינבים איהנענד איינען אינגליקל-כען רייזענדען אם ראנדע דעם וואלדעס בייא נאד-סאלאטנא ערמאָרדעט, איהם געזיכט, הענדע אונד פיסע פערבראנגט אונד דאנן דען פערשטממעלטען קאָרפּער איבערהויפט זאָ צינערריכטעט האט, דאס דערזעלבע אונטערקענבאר וואורדע. היעריידאצאנ-מעל גרינבים זייע קליידונג אים אונד היללטע אין דיאזעלבע דיא פערשטממעלטע ליכע. — איף דיעזע וייזע האט ער דיא וועלט פאפפען וואללען, דאס ער זעלבסט געטאָדטעט וואורדע. ער האטטע זיך: „נון וורד מיינע פרייא דיא פערזיכ-רונגס-סוממע פאן 15000 גולדען בייא דען אסעקור-אנאנ-געזעללשאפטען בעהבען קאָנגען, וואָראנן איך מיט דערזעלבען געמיינשאפטלך נאך אמעריקא איס וואנדערן ווערדע!" — דאס וואר דער פלאן גרינ-בים'ס. דיא קלאגע געגען איהן לוטטעע אלזאָ איף „מאָרד צו דעם צוועקע איינעס נאאסאטיגען בעטרוגעס געגען דיא אסעקוראנצ-געזעללשאפ-טען." — פאר צוויי יאהרען וואורדע גרינבים נאך דער הויפטשטאדט געבראכט. דער אינטערזוכונגס-ריכטער קאָנגטע יעדאך מיט איהם גיכטיג פאר-נעהמען, דא גרינבים זיך אלס „וואהנזיننגס שטעלל-טע. פאללע צוויי יאהרע בעפאנד זיך נון גרינבים אין אינטערזוכונגס-האפט אונטער אָרעסטליכער איפזוכט. דער שלוע אונד פערשטיכטע מענע וואוסטע איך דיא עדפאהרענסטען אָרטע צו פאָפ-פען; זאָ דאס זיא זעלבסט לאגען, יעדר לאגע גיכט וואוסטען, אם דערזעלבע וויכלך וואהנזיننגס זייא, אדער אב ער זיך נור אלס וואהנזיننגס פערשטללט, אים זיך דער אדם דראהענדען שווערען שטראפע צו געגטעדען. ענדלוך געלאנג עס דען פרעפעסאָרען דער פעסטער אינזערזוכטע, דען בעוויין צו פיהרען, דאס גרינבים בייא פאללעם פערשטאנדע, אונד דאס זיין וואהנזיننגס נור איין ערקונסטליכער איס. „עטעע האטטע דער אינטערזוכונגס-ריכטער זיינע ארבייט איין ווייניג לייכטער. עס וואורדען זעהר צאהלרייכע צייגען אויסגעפאָדט. אונד עס שטעלל-טע זיך דערויס, דאס סאמועל גרינבים שאן פיר-דער איינער דער פערזוויגונגסען שווינדלער אונד פערבריעבער וואר. זאָ שלאָס דערזעלבע פאר יאה-רען, אָהנע איינען העללער צו בעוויסען, אונטער פאלשען נאמען דען קיין איינעם גוטעם אים גע-אָרדעטע קאָמיטאט אים ווערטה פאן 90000 גולד' אב. גלייך דאנאך קייפטע ער ווייטער אים שאל-טער קאָמיטאט (וועלכעם „עטעע בעקאנטליך מיט דעם פעסטער קאָמיטאט פערוויגט איזט), איין גוט אים ווערטהע פאן 300000 גולדען. איף גרינ-לאנג דיעזער קייפ-פערטראָג פערקייפטע ער דאס געפריידע דיעזער נישע, ערהיעלט נאָסע סוממען אלס „אנאבע" אונד פערשיאנד מיט דעם געלדע. אין אלט-זאָהל פערגאנגטעלטעע ער זאָגאר אי-נען איינגבריכס-דיעבשטאהל אין דער סינאגאָג אונד אָפּפטע זאָדאנן פאם פאָרשטאנדע דער דאָרטיגען יידישען געמיינדע איינע סוממע געלדעס צוים אלס בעלאָהנונג דאפיר, דיא דיעבע איפפענדיג צו מאכען. דיעזע אונד עהנלוכע פערבעכען פערגעבען בייא גרינ-בים יאהרע הינדורך אונד בלעיב אונבעשטראפט, ביז ער ענדליך, אום דען אסעקוראנצען איינע בע-דייטענדע סוממע צו ענטלאָקען, זאָגאר איינען מענ-שענמאָרד בעגינג. גרינבים געשטאנד נון אללעס אין, נור דאס זאגטע ער נים, ווער דער אונ-גליקליכע איינגעגליך וואר, דען ער אם ראנדע דעם וואלדעס פאן נאד-סאלאטנא ערמאָרדעט האטטע. מאָגליך, דאס ער דאס וויירקליך נים וויס, גרינבים האט איינפאך איינען איהם גענצליך אונ-בעקאנגטען וואנדערער געטאדטעט, אום דער וועלט גלויבען צו מאכען, דאס ער ערמאָרדעט וואורדע, אום אין דיעזער וייזע דיא אסעקוראנצ-געזעלל-שאפטען בעטריגען צו קאָנגען. אם 16-טען דיעזעס וואורדע גענען דען פיעלפאכען פערבעכער סא-מועל גרינבים דאס אורטהייל געפאָללט. דיעזעס לוטטעע איף 20 יאהרע שווערען קערקערס. פריייא גרינבים וואורדע, דא גענען זיא איינע ווירקליכע טהיילנאהמע אן דעם פיעלפאכען פערבעכען איהרעס מאנגעס מיט בעשטיממטהייט נים נאכגע-וויזען וואורדען קאָנגטע, גענצליך פריינגעשפאָכען. אין בעגיירדען איס דיעזע אינגליקליכע פרייא, דיא 6 אונפערזאָרגטע קינדער צו ערגיינדען האט, געוויס איף נאך איהרער פריישפעכונג נים!

פרענומעראציאָנס-איינלאדונג.

ווייר ערזוכען אונזערע געעהרטען פרענומעראנטען, דיעזען פרענומעראציאָנס-טערמין אם 1. יענגער 1882 צו עזדע נעהמ (וואס נאנז דיזטליך איף איהרע „אדרעס-שיין" אנגעגעבען איזט), אויהרע פרענומעראציאָן צו ערגייזען, דאמיט דיא פערזענדונג דער בלעטער קיינע שטאָרונג עליידע.

געשעפטסבעריכט.

פעסטער שלאכטפיעה-מארקט. בייא אם 22-טען ד. מ. הייר אין פעסט אבגעהאלטענען וויאכענ-מארקטע וואורדען 1454 שטיק נאָס- אונד 586 קלייין-פיעה צו מארקטע געבראכט. היעפאָן וואורדען פערקויפט: 19 שטיק שטייערע, פער שטיק פאן 56—118 גולדען — 687 אכסען דאס מאאר פאן 175—400 גולד. 574 קיהע, דאס מאאר פאן 125—300 גולד. 142 מעלק-קיהע דאס שטיק פאן 85 - 200 גול. 37 שטיק בייפעל, דאס מאאר צו 140—260 גול, 440 שטיק קערבער, דאס שטיק פאן 11 —37 גולד, 128 שטיק לעמער דאס מאאר 7 — 9 גול, פייטער פער 100 קילא: אכסען-פייטש 49 — 53. גולד' קוה-פלייש 47 — 50 גולד., קאלב-פלייש 70 — 90 גול, בייפעל-פלייש 45—48. גולד.

לאמטא-צייטונג פאם 21-טען דעצעמבער 1881.

ב ר י נ ן 3 15 66 47 42

פערגאנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בריי דייטש.

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-מאבעללע.

פרוכטע וויייצען	קוואלטעטע פר. הקטאָליטער	פר. 100 קילאָגראם
נאָרדאָוننגאריש	74	— — — —
„ „ „	75	11.40 11.50
„ „ „	76	11.55 11.65
„ „ „	77	11.70—11,80
„ „ „	78	11.85—11.95
„ „ „	79	11.95 —12.—
„ „ „	80	12.— —12.05
סעסטער נאָדען נייער	—	—.— —.—
„ „ „	75	11.90—12,—
„ „ „	76	12.05—11.15
„ „ „	77	12.20—12.30
„ „ „	78	12.35—12.40
„ „ „	79	12.40—12.45
„ „ „	80	12.50—12.55
וויינסנבורגער	—	—.— —.—
„ „ „	75	12.10—12.20
„ „ „	76	12.25—12.35
„ „ „	77	12.40—12.50
„ „ „	78	12.55—12.60
„ „ „	79	12,60—12.65
„ „ „	80	12.70—12.15
טהייס	75	12.20—12.30
„	76	12,53—12.45
„	77	12.50—12'60
„	78	12.65—12.70
„	79	12.70—12.75
„	80	12.80—12.85

פרוכטע	קוואלטעטע פר. הקטאָליטער	פר. 100 קילאָגראם
קאָרן	72	8.90 — 8.60
וויסטער מאלץ	62	—.— —.—
גרלסטע גאָטטער	62	7.40— 7.20
האפער	40	7,65 - 7.30
קוקורוץ מאנאטע	75	6.80 — 6.85
אדערזעד	73	6.70— 6.65
הירזע	—	—.— —.—
וויייצען (פער פיהרען-אחד)		12 30
„		—.—
קוקורוץ „		—.—
נערסטע „	פיהרען-אחד	7,10
האפער „		—.—
„ „		8,25
רעסס „		—.—
		—.—

(פאר 100 קילאָגראם)

באללען-מעהל		פר. אל.
נומער	0	22 40
„	1	21 70
„	2	21 —
„	3	20 40
„	4	19 60
„	5	18 80
„	6	17 80
„	7	16 80
„	8	15 80
„	8½	14 20

(דער באללען צו 100 קילאָגראם מיט זאק)

שטריישוס: אלטע פעשטער פרעמדלעג		35 —
„ נייע „ פאריאבאלל		32 —

קורז-טאבעללע פאם 22. דעצעמבער.

געלד-קורז	קי.	אל.
ווינער-וואהרונג	—	100
רוסישע	5	58
עסטערייכישע-אונגאריש פר 8 גולדען נאָדען שטיק (20 פראנקען)	9	42
נאפאלעאָנס'ד'אָר	9	42
רוסישע ווייסבאנקנאָטען	58	15
(2 מארקשטיק	11	61
פאפיר-רובעל	1	23

לאָזע.		
1854-ער 4 פערצענטיגע שטאאטס-לאָזע	122	25
1860-ער „ נאנצע	133	—
רוסישע „ האלבע	135	25
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	173	—
רוסישע „ 50 „	171	—
אונגאריש קלאָנגטאָס	32	—
פרעמדלאָזע	29	—
קרעדיט-לאָזע	182	—
קלאָראלאָזע צו 40 גולדען	40	—
רעגלעוויטש לאָזע צו 10 גולדען	18	—
ראָטהלאָזע לאָזע „ 20 „	21	—
אלגעמיינע לאָזע „ 40 „	41	—
באדענער לאָזע „ 40 „	38	—
וויטלבאכער לאָזע „ 10 „	20	—
מאלטהעזער לאָזע „ 40 „	59	—
לאטעריע לאָזע „ 20 „	24	—
פאלזיאנער לאָזע „ 40 „	49	25

	קי.	אל.
מאנטואלער לאָזע צו (2 גולד)	25	40
פרעמדער לאָזע „ 100 „	128	—
רוסישע „ 50 „	65	—
וואלדשטיין-לאָזע „ 20 „	30	20
וויינ שוועדישע-לאָזע „ 20 „	39	—
אונגאריש-פרעמדע-לאָזע צו 100 גולד.	122	—
סטיים-מאאר-לאָזע	112	50
וויינער-לאָזע	131	75

ווערטה-פאפיערע		
אונגאריש נאָטענבאנק % 6	119	80
רעסטע צו 4 פערצענט	90	07
אונגאריש מאאדיר-רענטע	89	85
אונגאריש נייטענטאלאנלעהן	—	99
פרעמדער מאנאטער	—	99
דונענבערגיש	99	50
גאלעזיש	102	—
בוקאָווינע	100	50
אונגאריש אינטענאלן-אנלעהן	—	134
וויינערלענס-אנלעהנס-אנלעהנאנען	—	97
פאבריקענע דער אונגאריש נאדען-קרעדיט צו 5 אינטאלט פרעצענט	102	—
דער אונגאריש דאנאבע-קרעדיט באנק צו 5½ פרעצענט	103	25
דער אונגאריש אלגעמיינען נאדען-קרעדיט-אנשטאלט צו 5 אינטאלט פרעצענט	—	100
דער אסטענד	—	98
דער נאדרדאמבאר	168	50

Budapest, 1881 — Druck v. M. Burian, Waitznerboulevard

Eigenthümer verantwortlicher Redacteur: M. REIS.

דיא שלעכטען בעשטראפט ווערדען! — הויפ אנשוואטעטע דער קלינע ראבינער: „נוט! איך ווילל דען טהעאטער-בעזוך מיינער געשיידע ווע- דער ערלייבען, ווענן זיא מיר צוויא בעדינגונגען ערפילען: ערסטענס זאלל ביא אללען טהעא- טער-פאר־שטעללונגען ערער זינגען-ריין, דער צור אינזטסטלכקייט פיהרט, פערטערען ווערדען, אונד צווייטענס זאללען מאנגס - בילדער אונד פרויען- ציממער אין צשיער-ריים ניכט צוזאממען, זאל- דערן ערעס געשעכען פאן דעם אנדערן געשעכט געזאנגערט זטצען!" — דאריף ערווידערטע אבער דער טהעאטער-דירעקטאר: „..א, דא ווירד דאנן קיין מענש מעהר אנס טהעאטער געהען וואללען; מאן קאממט יא איך ווענען דעם זינגען-ריעצעם אונד דאמיט דיא מענגער אונד פרויען זיך טשאינאנדער אנטערהאלטען!" — „נון, (זאגטע דער ראבבינער) דא איזט ווייטער דאס גאנצע אינזטיטוט אין דיא ווידען דריפען דאהער דאס טהעאטער ניכט בעזו- כען!" — „נון ווירד אבער ליידער דיעזע פער- באט דעס טהעאטער-בעזוכס ניכט בערוקזיכטיגט; דער גראסטע טהייל דער טהעאטער-בעזוכער בע- שטעהט איס ווידען, אונד אינטער דען עטצא אים רינג-טהעאטער פערא־נגלקטען מענשען בעשטאנד פאסט דיא הערלפט איס ווידען! — דיא ווייט דער „אזראעליט".— א נ ג ם ווארדע שאן פאר יאהרען פאלגענדע ווטצונג משטהילונג: פאס הייסטער ראב- בינער זצ"ל מיטעטהיילט: איין געבילדעטער מאנן, דער איין טהעאטער-שטיק ווישען אנראהלטעס פערפאסט האטטע, ערשיען ביא ר' משה שיק זצ"ל מיט דער בטטע, איהם פיר זיין בוך, ווילכעס פיעל מראל ענטהאלט, איין נשאמטען (הסכמה) ער- טהיילען צו וואללען. ר' משה שיק זצ"ל דער בע- קאנטליך איין זעהר ליעבעס-ווירדיגער, זאנפטער באראכטער ווארד, דער נעמאנען בעליידיגען קאנ- טע, זאגטע לעבעדיגלי: „האלטן זיא דאך, בעסטער הערר! זיא האבען גערייס דיא אבזיכט, מיט אה- רעס בוכע דיא פראמענקייט צו פאדערען, דאך מיס איך מיס מיינער „הסכמה" ווארטען, ביז איך זעהע, אב אידרע גערייס נ ו ט ע אבזיכט איך אין ער- פיללונג נעהען ווערדע, איינסט ערשיען איין פיר- שטאר-בענער ווישער שטיפעלער אם טהאר דעם „נון ערן" אונד וואללטע גראהען ווענס הייינגעדען, דער טהאר-שטערער שטעס איהן ערפאך מיט דען וואטטען צייך: „פאקען זיא זיך, הייר פירען ניר צוריקס אינגאנג, ווילכע דיא פראמענקייט פער- בריטעט אונד דאס פאלק צור „תשובה" פערפאנ- לאסטען!"— דער שטיפעלער ווייטערטע: „איך האבע ווערדער מיינעס גאנצען לעבענס ניר זאל- כע שטיקע גטעפערלט, דיא פאלל מראל ווי אונד דאס פאלק צור זשטלכקייט געפירט, ווערדאלב

*(ד ע ר פ א פ ס ט ב ע ק ל א נ ט ז י ך.)

איינע דעפעטשע אוס ראם פאם 24-טען דיעזעס מעל- דעט: אלס הייטע דער פאפסט דאס קארדינאל- קאללעגיאס עמפפאנגען, הייעלט ער אן דאזטעלבע איינע גראסע אפ־ישטשע רעדע. אין וועלכער ער פאלגענדעס זאגטע: „דיא לאנגע דעס פאפסטעס, דיא לאנגע דעס אבערהויפטעס דער קאטהאלישען קירכע, ווירד פאן טאג צו טאג שווערער. ווענן איך מיר דיא מעכטע דיא פיהיהיס אין דער אימאיזונג מיינעס אמטעס צוזערן, בליבע איך דאך איך הערען בעשטענדיג אונד ווערדע אפט גערעדעט. אלס ווייר צילעטצט דאס פעטס דער הייליגשטע-פעניג האטטען, הויפטצאלאיך עס ניכט ווא ביזהער, אפפענט- ליך פאר דעם גאנצען פאלקע אבהאלטען, דא איך פאר בעליידיגונגען אונד שקאנדאלען ווישען אונזע- רער פיערדע פיכטעטע, דאס פעטס מיסטע אים פערבאריגונגען שאפפטפיהרען, אונד ביא אלל דעם, דאס דיעס אים פערבאריגונגען ווארד, ווארען ווייר בע- ליידיגונגען אונד שקאנדאלען אויסגעזעטצט, דורך מעהרערע מאנע ווארדע אונזערע הייליגע האנד- לונג דעם גולעכטער אונד שפאטטע דער אונ- גלייביגען (אפיקורסים) אויסגעזעטצט, מיט נאטטעס- לעסטערלכער פערהייס ווארדע אונזערע פערזאגן בעשטפפפען. אונד זא געשעהט עס אויך ביא ערער אנערען גלעגענהייט, ווענן ווייר גערעכטפערווי- זע אונזערע שטטטע גרעכטיגט אונד דיא ווערדע- הערשטעללונג אונזערער ווי ל ט ל י כ ע ן הערהשאפט פערלאנגען, ווילכע אונס נאך ווארד- טיזעזר לאנגעס רעכטטעפיגעס בעזיטצע פאן דער אטאליגישען הערהשאפט ענטריסטען ווארד, זא ערהעבט זיך גלייך אינע פלטה ווטטענדער אונד מאסלאזע בעשפפפיגע גענען אונס - אונד ווענן דיא קאטהאלקען ניר פערלאנגען, דאס ווע- נטסטענס אידר אבער-הויפט אין דער אויסאיזונג דיעעס אמטעס געשטצט דיא אונד מיגרעסטענס דא זעלבסטשטענדיגע פייהייט בעזיטצע -, זא בע- טראכטעט מאן אונס זאגליך אלס פינדע דעם אל- מאלענשען לאנגעטיבעס אונד אלס רעליגיא- נערע, ווענן קאטהאלישע פיל־לע נאך דאס „אלל- פאדרען (עולי רגל), ווערדען דיא אויסגעלאכט. דאנן עס אלזא בעפרעמדען, דאס זעלבסט דיא בישאפ אונזערע לאנגע פיר א נ ג ר ע נ ל י ך האלטען אונד דאס דיא נ א נ ע ע קאטהאלישע וועלט דאס ש י ק ז א ל ב ע ע נ נ ס ט נ ט, ווילכעס אידרעם האפפטען לעדרער אונד פאטער בעשעדען אידם. ערערמאנ, דער מיט „אזאמאטס אינע דא ענטוויקעלונג דעם אפפענטליכען לעבענס אין אטאל ען בעקראפטעט, זעדם, דיא מהן אונד פיר דיא אבזיכטען אונזערער פינדע זונ. דיעזער זעדם אויך דיא נ י י ע ן בעליידיגונגען, וועלכע

*(ד ע ר פ א פ ס ט ב ע ק ל א נ ט ז י ך.)

איינע דעפעטשע אוס ראם פאם 24-טען דיעזעס מעל- דעט: אלס הייטע דער פאפסט דאס קארדינאל- קאללעגיאס עמפפאנגען, הייעלט ער אן דאזטעלבע איינע גראסע אפ־ישטשע רעדע. אין וועלכער ער פאלגענדעס זאגטע: „דיא לאנגע דעס פאפסטעס, דיא לאנגע דעס אבערהויפטעס דער קאטהאלישען קירכע, ווירד פאן טאג צו טאג שווערער. ווענן איך מיר דיא מעכטע דיא פיהיהיס אין דער אויסאיזונג מיינעס אמטעס צוזערן, בליבע איך דאך איך הערען בעשטענדיג אונד ווערדע אפט גערעדעט. אלס ווייר צילעטצט דאס פעטס דער הייליגשטע-פעניג האטטען, הויפטצאלאיך עס ניכט ווא ביזהער, אפפענט- ליך פאר דעם גאנצען פאלקע אבהאלטען, דא איך פאר בעליידיגונגען אונד שקאנדאלען ווישען אונזע- רער פיערדע פיכטעטע, דאס פעטס מיסטע אים פערבאריגונגען שאפפטפיהרען, אונד ביא אלל דעם, דאס דיעס אים פערבאריגונגען ווארד, ווארען ווייר בע- ליידיגונגען אונד שטטטע גרעכטיגט אונד דיא ווערדע- הערשטעללונג אונזערער ווי ל ט ל י כ ע ן הערהשאפט פערלאנגען, ווילכע אונס נאך ווארד- טיזעזר לאנגעס רעכטטעפיגעס בעזיטצע פאן דער אטאליגישען הערהשאפט ענטריסטען ווארד, זא ערהעבט זיך גלייך אינע פלטה ווטטענדער אונד מאסלאזע בעשפפפיגע גענען אונס - אונד ווענן דיא קאטהאלקען ניר פערלאנגען, דאס ווע- נטסטענס אידר אבער-הויפט אין דער אויסאיזונג דיעעס אמטעס געשטצט דיא אונד מיגרעסטענס דא זעלבסטשטענדיגע פייהייט בעזיטצע -, זא בע- טראכטעט מאן אונס זאגליך אלס פינדע דעם אל- מאלענשען לאנגעטיבעס אונד אלס רעליגיא- נערע, ווענן קאטהאלישע פיל־לע נאך דאס „אלל- פאדרען (עולי רגל), ווערדען דיא אויסגעלאכט. דאנן עס אלזא בעפרעמדען, דאס זעלבסט דיא בישאפ אונזערע לאנגע פיר א נ ג ר ע נ ל י ך האלטען אונד דאס דיא נ א נ ע ע קאטהאלישע וועלט דאס ש י ק ז א ל ב ע ע נ נ ס ט נ ט, ווילכעס אידרעם האפפטען לעדרער אונד פאטער בעשעדען אידם. ערערמאנ, דער מיט „אזאמאטס אינע דא ענטוויקעלונג דעם אפפענטליכען לעבענס אין אטאל ען בעקראפטעט, זעדם, דיא מהן אונד פיר דיא אבזיכטען אונזערער פינדע זונ. דיעזער זעדם אויך דיא נ י י ע ן בעליידיגונגען, וועלכע

איך אין אינען זיטץ אם „נן ערן" פערדינגען!" — הייעריף ערווידערטע דער טהאר־שטעהער לעכעלנד: „נון, נון, שטעללען זיא זיך אן דיא זיטץ; זיא ווער- דען דא דיא פראמען פליטש הייינגעהען זעהען, זאבאלד אינער אונטער דיעזען זיך פאפינדעס, דער פאן אהרעם שטיפעלע פראמען געווארדען, זאללען זיא אינלאס פינדען אונד אינען גאללעגען זעסטעל אם „נן ערן" ערהאלטען!" — „דער אר- מע שטיפעלער שטעללטע זיך נון צור זיטץ אונד — ער שטעהט נאך איממער אין דיעזעס ווינקעל צו- זאממענגעדרינקט, דא ווירקליך נאך גיע אין ווידע פאם טהעאטער פראמס געוואדען!" — „נון זעהען זיא (זאגטע הגאון זצ"ל ווייטער) זיא זאללען פאן מיר געווים אינע „הסכמה" פיר אידר טהעאטער- שטיק ערהאלטען, דאך מיסטען זיא מיר פאר אללעס אינען אינצעגען ווידען צייגען, דער פאן אידר- דעס בוך פראמס געוארדען איזט!"—אין דער טהאט האטטע הגאון זצ"ל פאללקאממען דעכט. טהעא- טער איזט דיטטטע בוכער זיך וואהל בילדונגס- מטטעל, ווער אבער דער וועלט אינערען ווילל, דאס מאן הייריס „פראמענקייט" שאפפען קאנן, איזט אין שטיגלער אדער אין נאר -, אדער — ביידעס צוגלייך!

*(ד ע ר ר ו ס י ש ע ק א י ז ע ר ב ע- ש ט א ד ל ר.) איינע אמטליכע פעטערסבורגער דעפעטשע פאם 24-טען דיעזעס מעלדעט: אין דער קאיזערליכען קאממער-קאפפע, וועלכע זיך אין סע- באסטאפאל בעפינדעט, ווארען אם מארגען דעס 19-טען דעצעמבער דורך אינען אנטארדיטשען גאנג דיעכע אינגעדרונגען. דיא שטאדטען דא- זעלבסט 47000 רובעל, זאפארט ווארדען גאנפאר- שטנען אם אנגעדען דעס רייכעס, ווא אדר אין קאנס- טאנטינאפעל אנגעטשטעללט, אנד עס ווארדען דייא פערזאנען אין אדמאנס פערהאפטעט. ביא וועלכען מאן 2700 רובעל דעס געשטאהלענען געלדעס פאר- פאנד.— מערקווירדיג דעכיא איזט דיא פרעכייט דיעזער דיעבע, דיא בים פערהאדע פאללענדעס צו פראטאקאלל גאבען: אין דער קאססא בעפאנדען זיך בראם 47000 פאפ'ער-רובעל, דער שטאאט דאס אללזא דורך דען דיעבשטאהל נאר קיינען שאדען ערלططען, דא ער יא נאך בעלעבען אנדערע פא- פיר-רובעל זיך דריקען לאסטען קאנן! אין איינעס שטאאטע, אין דעם אובער דאס פאפיר-געלד נאר קיינע רעכנונג אבגעלעגט ווירד, זאללטע מאן דאס שטעהלען פאן פאפ'ער-געלד איס דער שטאאטס- קאססא נאר ניכט בעשטראפען!" — הייריין ליעגט אללערדינגס אין זעהר בייסענדער שפאפע נעגען דיא שווינדלהאפטע ווייטהשאפט, דיא זייטענס דער רוסישען רעגיערונג מיט דעם פאפ'ער-געלדע געטריבען ווירד!

דאנן אין אינע בלבעינע אינע (קרוג) נעגעבען, אונד דיע- דע בלבעינע אינע מיט דער אייע דעס אנטיאס העטטע נאך נין מאנען צווישען דיא אשען-קיינע דער איבערגע- פרשאבענען הידזישען פיעסטער נעשטעללט ווערדען זאללען. — אבער אינגווישען האט זיך אנדרעס עריאיגנעט. —

דריינסטעס קאפ'טעל.

ביא דיעזער ליינען-פערבינדונג מוסטע דאיס אלס שווינסטער צוגעגען ווין — הערייך קעהרטע זיא נאך הויזע צייטן — אונד יעמצט, נאכדעם ווא דיא לעצטען פפליכ- טען נעגען איהרען בוידער ערפיללט האטטע, ערוואכטע איהר נייסט ווידער אויס דעם טיבינגען דער פרייהיט, אונד ווא דאכטע אז איהרען גלייכען אונד אן דאס פיכט- בארע אנקלאגע נעגען איהן. ווא פיהלטע, דאס דיא פפליכ- נטסט אללען נעגען איהרען געלייבטען, וואנדערן אויך נעגען איהרען ערמאדענען בוידער איהר נעכעטיגט, צום שטאדט- ריכטער צו נעהען אונד איהם מיטצוטהיילען, ווא זיך אי- נגנטליך דיא זאכע נאך איהרע אנזיכט פערהאלטען! אונד אלס ווא איהרע מייגע שקלאווין אויך פאן דעם נאנגע צום ריכטער צוריקקאהלטען, וואללטע, דא זאגטע ווא: „איך מוס דעם אינגלוקליכען דרוזס נערעכטיגקייט ווידערפאהרען לאסטען; איך, דיא נעכטסטע פערוואנדטע דעס ערמאר־דע- טען, מוס איהם (נעפלעך דעס דרוזס) בעוויזען, דאס איך איהן פיר אונשולדיג האלטע. איך האבע דוראל קיינע בע- ווייזע פיר דיינע אונשולד, אבער ווענן דיא ריכטער מיינער אינגען אינבערצייגונג נעכט בייסטיסטען וואללען, ווענן ווא איהן פערוארטהיילען, זא ווילל איך ווענינסטענס זיין שיק- זאל מיט איהם טהיילען!"

דאריין פיליכט נין אין בעגלייטונג אידער שקלא- ווין אידרע וואהנונג: דאך וואוסטע ווא קיים, וואהען ווא צוריסט צוגהען וואללטע. ווא וואוסטע ניכט, וואלל ווא צו- ריסט צום שטאדט-ריכטער אדער צו דרוזס נעהען!

אלס ווא זא אויף דיעזע אנשולדיגע דאנע- שטאנדען — פראט אידר אלעקסאנדער מיכעליאוס ענטגע- גען, דאיס בלייבט שפאנלאז ווא איינע שאנדזיילע! ווא ווא־ר קיינע וואפפען מיטגעבן.

„שאנע דאיס! (זאגטע אלעקסאנדער) פערצייהט, ווענן איך דיר אין דען וועג מעגטע, אבער דער ריכטער, דער פיר דיינע ערזע בעאיגע איזט, פיריכטע דאס דיא דיך איבער- אילט אין דיא בעפאפ־שטאנדע אונטערזוכונג נעגען דרוזס מישעסס. דאס וועגע פיר דיך איינע ווילטאטע לאנג, איי- נגרוזיטס ווידעסס דוא נערעכטיגקייט פיר דיינען ערמאר- דעטען בוידער ווכען, אנדערגרייטס אבער ווידעסס דוא, אים פיריכט פאר דער בעשפ־אפונג דיינעס נעלייבטען, אום דיא פיליאפסונג דעס מאדדעס בוטטען. דוא בעדארפפ עטצט אינעס מענגליכען ראטהעס אונד בייטשאנדעס! דוא דאפ־ט ניכט אללען בלייבען — אונד דער שאפדט־ריכטער ערטהיילט מיר דוא פאללמאכט — הער איט ווא ווא!— דאס איך דך אין מיין הויז אינטער מיינען שוטען נעדמט."

דעעזעס שפעכיגיטש אונד פיריטטעצע אויפטרע- טען דעס שלוטען אלעקסאנדער מיכעליאוס בראכטע דיא אונגלוקליכע דאיס אין צארן אונד ענטריסטונג אונד ווא שריע אויף דער נאכטע מיט לוטטער שטטטע: „צוריק! אבשיילוכע, לאפפטרהאפפטע מענש! דוא בוטט עס, דער מיינען בוידער ערמאר־דעט האט! ווייכע פאן מיר!"

(פאר־טעטצונג פאלגט.)

שולען אויך אין סאבאמה. אונד פ״יערטאגען נאָמ־הינען ווילל. ווענן צאהלרייכע געטינדען אונד ראב־בינען אום דיא בעפ״יאונג דער יידישען קינדער פאָם שול־בעזוכע אם שבת קדש אינד דען ימים טובים אנזוכען, זאָ געשאה דיעס געוויס נור אויס רע־ליגיעזער אבערצייגונג, וועלכע דאס קולטוסמינס־טעריאום דאך בערקזיכטיגען העטעט זאללען. וועי־נינסטענס העטעט דער ערלאס דעס קולטוסמינס־טעריאומס דיא וואָרטע ענטהאלטען זאללען: „דיא יידישען קינדער זינד וואהל צום בעזוכע דער אָפ־פענטליכען שולען אויך אין סאבבאמה. אונד פ״יער־מאנען פערפ״לכטעט, דאך דירפ״ען דיעזעלבען נ״כט צום „שריבען צייכנען אונד רעכנען״ אנגעהאלטען ווערדען, דא דיעזעס גענען דיא יידישען רעליגיאָנס־פאָרשרי־פטען פערשטאָסט!״ — אללין פאָן איינער זאָלכען פערפ״יגונג ווירד ליידער נ״כטס ערווארטונג. עס שיינט אלזאָ, דאס דיא יידישען קינדער אין עס־טערריך אויך צום שריבען אונד צייכנען אן שבתות וימים טובים גענאָטהיגט ווערדען: דאס אזאָ אבער אין רעליגיאָנס- אונד גאָטטעסדענס־צוואנג, וואָ דער־זעלבע אין איינעם שטאאטע דער רעליגיאָנס־פ״רי־הייט נ״כט פאָרקאָממען דארף, אינזערעס ערא־כטענס ווערע עס הייליג פפ״לכט דער יידישען דעפ־טרטען אם עסטערריכ״שען ריכסראטהס, נאמענט־לך אבער דעס הרב הגאון מה׳ שמעון סופ״ר מק״ק קראקו נ״י, אין דיעזער אנגעלעגענהייט אינ״ן קרעפ־טיגע אינטערפעללאציאָן אן דאס קולטוס־מינסטע־ראום צו ריכטען. הגאון מה׳ שמעון סופ״ר נ״י קאָנ־טע זאגען: „מאן טאדעלט איממער דיא אָרטהאָ־דאָקסען, דאס זיא קיינע פ״יינדע דער אפפענטל־כען שולען זינד. וויא זאללטע אבער דאנן אויך אין וואהרהאפט אָרטהאָדאָקסער יודע זיך פ״ר אייגע אפפענטליכע שולע בעניסטערן קאָנגען, ווענן מאן דאָרט דיא קינדער צור אבערטרעטונג דער הייל־גען רעליגיאָן נאטהיגט?״ — וואהרהייט! עטצט העט־טע דיעזער אינציגע יידיש־אָרטהאָדאָקסע דעפ״טר־טע אם עסטערריכ״שען ריכסראטהע דיא גולע־גענהייט, פ״ר דיא ערהאלטונג דעס יודענטהומס מיט אללער קראפט אינציטירטען! בחתר האט הגאון מה׳ שמעון סופ״ר נ״י וואהל נאך ניא אם ריכס־ראטהע אפפענטליך דאס וואָרט ערגרי״פפען; נון הייסט עס אבער: „עת לחשות ועת לדבר״; עס גיבט וואהל איינע צייט, וואָ דאס שוויי״גען בעססער איזט; ביא זאלכער גולגענהייט ערא״ך איזט עכען דאס רעדען איינע הייליגע, אונ־ערלעסליכע פפ״לכט!

* (יידישעס לאנד אין דער טערקייא.) דאס פאָרגעסטריגע מארגענבלאטט דעס „עפסטער ללאיד״ בריגגט אָפאָלגענדען בעריכט אבער דיא איינוואנדערונג פאָן יודען אין דאס טו־קישע געביעט: דער סולטאן האט אללי דענינגען יודען, וועלכע אין אנדערן לענדערן פערפאָלגט ווערדען, פאָן זעלבער דען אנטראג געשטעללט, נאך קליינ־אזיען צו קאָממען אונד זיך דא אנזעסיג צו־מאכען. קליינ־אזיען איזט דיא אזיאטישע טערקייא נאָרדליך פאָן אריץ ישראל, וואָ דיא שטעדטע סטר־נא, ברוססא אונד ערצערום ליעגען. דא אין קליינ־אזיען אין פאָלגע דער לעצטען קריעגע דיא איינ־וואָרנעראשאפט זעהר פערטנדערט וואָרדע, אין פאָלגע דעסען פ״ולע געגענדען אונבפאָלקערט זינד, זאָ ווילל דער סולטאן דיעזע פערלאסענע גע־גענד דורך יודען בעפאָלקערן אונד פ״יבטבאר מאכען לאסען; וואָללטע זיך דיעזע יידישע גע־דערלאסענע אין קליינ־אזיען ערפאָלגרייך ערווייזען, זאָ ווילל היער דאנן דער סולטאן אין גראָסעס מאסשטאב אין פאָרמלך יידישע לאנד גרינדען לאסען. דער עטציגע סולטאן מאכט עס עטצט געמליך זאָ, וויא עס איינסט זיינע גוטען פאָרפאה־רען מאכטען. אלס דיא יודען פאָן שפאניען פער־טרעבען וואָרדען, האט איהנען דער דאמאליגע סולטאן זיינע גאסט־פ״ריינדשאפט אנגעבאָטען אונד האט זיא איך ניכט בערייעט. ער פערלאכטע נאך דען גרייזאמען קאָנג פאָן שפאניען, דאס ער אין זאָ פ״לייסיגעס, גולל־שאפפענדעס פאָלק פערטרייבט; אונד ער (געמליך דער סולטאן) זאה באלד, וויא זיין ריך דורך דיא איינגעוואנדערטען יודען צור בלוטהיה קאָם. דער יעטציגע סולטאן יוילל עס עבענזאָ מאכטען; ער ווילל זיין ענטפאלקערטעס לאנד דורך דיא איס ריסלאנד אונד רומעניען איס־געטריבענען יודען בעפאָלקערן אונד פ״יבטבאר מאכען לאסען!

* (אבערדען ווייגעגערט הע־אטער־בארגד.) יודד נאך פאָלגענדעס בע־ריכטעט: דיא בזהער איינגעגאנגענען שפענדען פ״ר דיא הינטערבלעבענען דער בים טהעאטער־בראנדע פערא״נגלוקטען מאכטען בערייטס 900,000 גולדען אויס. — וויא עס זיך נון עטצט הערייס־שטעללט, קאָנן מאן נור פאָן 449 מיט געוויסהייט אנגרהמען, דאס זיא בים טהעאטער־בראנדע אים־געקאָממען. פאָן דיעזען 449 פערא״נגלוקטען זינד נור 296 נאמענט ליכען אויפגעפ״ונדען וואָרדען. אבער דיא אבריגען פערהלענדען קאָנן מאן נאך ניכט פאָללע געוויסהייט ערהאלטען, דא מיט דען אנ־מעלדונגען וויינגען פערלעגדער פערזאָגען ווערדע פ״ול מיסבריוך גטטרעבען וואָרדע, זאָ ווירד אינעם הע־זיגען בלאטטע אויס וויינען פאָלגענדעס בערי״כטעט: צוויי״א טאשען־דיעבע, סאמעל גרין אונד אראָלד שוואַרץ וואָרדען שאָן לענגסט פאָן דער פאָלי״א פערפאָלגט. אלס דאס טהעאטער נון אין פלאממען אויפגינג, דא ליעס סאמעל גרין אנצינען, דאס דאס דיא אשע דיעזעס ערמאָרדעטען מאנעס דען דאך ניכט אויף דעם בענעבענס־פלאטצע דער איבריגען הייזדען זוהען ווירד!״

דיא ליינע דעס אנטפאס וואר פאָן דעם נאמענס־טעמפעל אין דאס הייז זיינער שוועסטער געבראכט וואָרדען. דיעזע וואר אויסער זיך פאָר שמערץ אונד ריעף אין גע־נעזוואכס אללער לייבע: „מיין ביידער! מיין ביידער!״ דיא דער קיינעס וואָרנס עטוואס צו לייד דו מאכען, ווילגען פ״יגד קאָנגטעסס דוא ריעכען! עוויגאכץ! אונד ניכ דיי־גען מאָרדער אן! אָ, זאגעס מיר, ווער האט מיינען ביידער ערמאָרדעט?״

„דוא הא״שעסס יא, (זאגטען דיא אומשטעהענדען) אונזער הארה־פ״יסטער אלעקסאנדער טיבעריאוס האט עס מיט אייגענען אויגען געזעהען, דאס דריזזיג דיעזען אונזערן פ״יעסטער ערמאָרדעט״

„אלעקסאנדער טיבעריאוס! (ריעף עטצט דאָרנס) אָ, זעהען, וויא זיינע וואונדען בים גענגען דיעזעס נאמענס פאָן נייעם בלוטען! איבערצייגט דאס אייך ניכט, דאס אלעקסאנדער טיבעריאוס זעלבער זיין מאָרדער איזט״? (צור דאמאליגען צייט וואר נעמליך דער גליבע פערבריישעט, דאס וועגן מאן פאָר דעם ערמאָרדעטען דען נאמען דעס ווייקלכען מאָרדעס גענגט, זאָ בלוטען דיא וואונדען אן דער ליינע פאָן נייעם.)

„דיא נאמטער מאגען עס איהר פערצייהען! (ריעף פען דיא אומשטעהענדען) דער שמערץ האט זיא וואהנזינ־ניג געמאכט! אונזער הייליגער הארה־פ״יעסטער איין מאָ־דער— אומגאנלוך!״

נון וואורדע דיא ליינע איינבאלאמירט, אונד אונגע־שוואָרץ אין דען פלאממען אומגעקאָממען זיא. וערהרענד דיעזער זיינערזייט דיא אנצייגע מאכען לייעס, דאס מאמיעל גרין אומגעקאָממען זיא. אייף דיעזע וויזע גלייכען נון דיא צוויי״א גערייבענען גיעער זיך יערער ווייטערן פאָלצ״ילכען פערפאָל־גונג אנגעצעהען צו קאָנגען. דיעזער טאגג וואָרדען יעראך ביידע אונזע פ״יש ערווישט, אלס זיא עבען גיערדינגס איינען דיעבשטאהל אויפ״הרען וואללטען, זיא וואָרדען נאטירליך פערהאפטעט. עס איזט אלזאָ וואהרשיינליך, דאס זאָ מאנכער פער־ברעכער דיעזען אונגליקס־פאָלל דאצו בענוטצט האטטע, אם דורך אירדע־פ״הרונג דער פאָלצ״יא זיך אויס דעם שווייבע צו מאכען. זאָ קאָם עס, דאס פ״יעל מעהרפאָפ״הלענדע צור אנטפלרונג קאָמען, אלס ווירקליך בים טהעאטער־בראנד אידר לעבען איג־געבליבען! — איינע געטטרונג וויינער דעפ״עשע מעל־דעט: זיינע מאיעסטעט אינזער קאָנג האט בע־שלאסען, דען גרונד, אויף דעם דאס אבגעבראנ־טע רינג־טהעאטער געשטאנדען, אנצוקיפ״ען אונד אויף דעמזעלבען אינג פאָלקס־שולע אויף אינגעג קאָמטען צו ערריכטען אונד צו ערהאלטען. אינע פאָלקס־שולע איזט ערדענפאָלקס פ״יר דיא מענש־הייט וואהלטעטיגער אונד זשטענ־בילדענדער, אלס דאס רינג־טהעאטער וואר. דער אין מאנינ ערשיינענדע, פאָם דאָרטיגען אָרטהאָדאָקסען ראב־בינער דר׳ לעהמאן דעדיגירטע „אזראעלס״ בריגגט אן זיינער לעטצטען נומטמער אבער דען זען וויינער טהעאטער־בראנד אינען לייט־אָרטי־קעל, אין וועלכעם ער אונטער אנדערם פאָלגענ־דעס שריבט: עס זינד עטצט אינגעפעהר 100 יאָה־רע, דאסס דאס טהעאטער אין דייטשלאנד אין אויפנאהמע געקאָממען איזט. אם אהרע 1783 וואור־דע דאס ערסטע ששעהענדע טהעאטער אין פראג ערבייט, מאן בעטראכטעטע דאס טהעאטער אלס אייגע בילדונגס־אנשטאלט. דיא יודען, דערען לאנגע דאמאלס ערסט אין יאהר צ״פאָר פאָם קאי־זער אזיף II. פערבעססערט וואָרדע, וואָרען דיא פ״ליכטען בעזוכער יענעס טהעאטערס. דער דאמאליגע פ״אגער ראבבינער, דער בערהמטע ר׳ חזקאל לאנדויא (מחבר דעס „נודע ביהודה״) פער־באט אבער דען יודען דען טהעאטער־בעזוך, אונד דא דיא יודען דאמאלס נאך אויף דיא וואָרט אויפ־דעס ראבבינערס האטטען אונד זיך פאָם טהעא־טער־בעזוכע צורקהעלטען, זאָ ענטשלאָס זיך דער דאמאליגע דירעקטאָר דעס פ״אגער טהעאטערס, דעס ראבבינער אינען בעזוך צו מאכען אונד איהן צו בעלעהרען, דאסס דאס טהעאטער אינגענטליך אינע בלוטענס- אונד זשטענ־אנשטאלט איזט. ווייל עס זיך בייגאהע אין יערדעס געשפעלטען שטיקע הערזיסשטעללט, דאס דיא גטטען בעלאהנט אונד שוואָרץ אין דען פלאממען אומגעקאָממען זיא. וערהרענד דיעזער זיינערזייטס דיא אנצייגע מאכען לייעס, דאס מאמיעל גרין אומגעקאָממען זיא. אייף דיעזע וויזע גלייכען נון דיא צוויי״א גערייבענען גיעער זיך יערער ווייטערן פאָלצ״ילכען פערפאָל־גונג אנגעצעהען צו קאָנגען. דיעזער טאגג וואָרדען יעראך ביידע אונזע פ״יש ערווישט, אלס זיא עבען גיערדינגס איינען דיעבשטאהל אויפ״הרען וואללטען, זיא וואָרדען נאטירליך פערהאפטעט. עס איזט אלזאָ וואהרשיינליך, דאס זאָ מאנכער פער־ברעכער דיעזען אונגליקס־פאָלל דאצו בענוטצט האטטע, אם דורך אירדע־פ״הרונג דער פאָלצ״יא זיך אויס דעם שווייבע צו מאכען. זאָ קאָם עס, דאס פ״יעל מעהרפאָפ״הלענדע צור אנטפלרונג קאָמען, אלס ווירקליך בים טהעאטער־בראנד אידר לעבען איג־געבליבען! — איינע געטטרונג וויינער דעפ״עשע מעל־דעט: זיינע מאיעסטעט אינזער קאָנג האט בע־שלאסען, דען גרונד, אויף דעם דאס אבגעבראנ־טע רינג־טהעאטער געשטאנדען, אנצוקיפ״ען אונד אויף דעמזעלבען אינג פאָלקס־שולע אויף אינגעג קאָמטען צו ערריכטען אונד צו ערהאלטען. אינע פאָלקס־שולע איזט ערדענפאָלקס פ״יר דיא מענש־הייט וואהלטעטיגער אונד זשטענ־בילדענדער, אלס דאס רינג־טהעאטער וואר. דער אין מאנינ ערשיינענדע, פאָם דאָרטיגען אָרטהאָדאָקסען ראב־בינער דר׳ לעהמאן דעדיגירטע „אזראעלס״ בריגגט אן זיינער לעטצטען נומטמער אבער דען זען וויינער טהעאטער־בראנד אינען לייט־אָרטי־קעל, אין וועלכעם ער אונטער אנדערם פאָלגענ־דעס שריבט: עס זינד עטצט אינגעפעהר 100 יאָה־רע, דאסס דאס טהעאטער אין דייטשלאנד אין אויפנאהמע געקאָממען איזט. אם אהרע 1783 וואור־דע דאס ערסטע ששעהענדע טהעאטער אין פראג ערבייט, מאן בעטראכטעטע דאס טהעאטער אלס אייגע בילדונגס־אנשטאלט. דיא יודען, דערען לאנגע דאמאלס ערסט אין יאהר צ״פאָר פאָם קאי־זער אזיף II. פערבעססערט וואָרדע, וואָרען דיא פ״ליכטען בעזוכער יענעס טהעאטערס. דער דאמאליגע פ״אגער ראבבינער, דער בערהמטע ר׳ חזקאל לאנדויא (מחבר דעס „נודע ביהודה״) פער־באט אבער דען יודען דען טהעאטער־בעזוך, אונד דא דיא יודען דאמאלס נאך אויף דיא וואָרט אויפ־דעס ראבבינערס האטטען אונד זיך פאָם טהעא־טער־בעזוכע צורקהעלטען, זאָ ענטשלאָס זיך דער דאמאליגע דירעקטאָר דעס פ״אגער טהעאטערס, דעס ראבבינער אינען בעזוך צו מאכען אונד איהן צו בעלעהרען, דאסס דאס טהעאטער אינגענטליך אינע בלוטענס- אונד זשטענ־אנשטאלט איזט. ווייל עס זיך בייגאהע אין יערדעס געשפעלטען שטיקע הערזיסשטעללט, דאס דיא גטטען בעלאהנט אונד אלס נון אלעקסאנדער דאס הויז דעס מאללוסס פע־לאסען, דא ריעף איהם הערלענע עטטענגען: „נון, נאָסער מאנן! קאָנגסט דוא איהן רעטטען? איזט עס ניכט נאָס־היג, דאס איך דיא געטטען מיט דעם טאנקע אינ־געטטעהע?״

דיעזע וואָרט דעס בלינדען מערכענס ערגעטטען נון אין אלעקסאנדער טיבעריאוס דיא פ״ריכט, דאס הערלענע דורך איהר איינגעטטעהענדס וויינען נאנגען פאָלאָ פעטטיגען קאָנ־טע; ער דאכטע אין וויינע נאך, דאנן זאגטע ער: „קאָמס מערכען, מיט מיר! איך בעזאהטיגע דיך בייא מיינעם אונ־טערנעהמען צו זייגער רעטטונג! קאָמס!״

אלעקסאנדער טיבעריאוס מיטטע געמליך דיעזעס בלינדע מערכען אין וזכרהיים בריגגען, דאמיט עס פאָן דעס ליעגעס־טראנק ניכטס ערצעהלט, אונד וואס דיא וויליא בע־ר״פפס, זאָ וואוסטע ער, דאס דיא אין איהרעס איינגען אינטערעסטע שווייגען אונד דיא געשיכטע מיט דעס ליע־בעס־טראנקע גיטאנדעס פערראטהען ווירד.

גיגאנטצוואונציגסטעס קאפ״טעל.

נון אללטע דאס ליינע־בעגעגנונגס דעס ערמאָרדע־טען פ״ריטטערס אנטפאס מיט גראָסאָרטיגער פראָרד, וויא עס עבען אייגענס היידנישען פ״ריטטער געבראהיס, שטאטטפ״ינדען. איצאטטע פערזוכטע נאך אללעס מאגליכע אנצו־וועגדען, אום מאָגאָבאין צו רעטטען אונד אום אויך דיא ליינע דעס צום יודענטהומס צוריקגעקעהרטען אנטפאס אפר איינגעס היידנישען בעגרעבניטטע צו שטעלען. — אלס אבער אללע בעמיהונגען אומזאָנסט וואָרען, ריעף ער אויס: „מיין הערין זאגטע עס מיר, אונד איך בין דעططען זיכער, דאס דיא אשע דיעזעס ערמאָרדעטען מאגנעס דען דאך ניכט אויף דעם בענעבענס־פלאטצע דער איבריגען הייזדען זוהען וויירד!״

דיא ליינע דעס אנטפאס וואר פאָן דעס נאמענס־טעמפעל אין דאס הייז זיינער שוועסטער געבראכט וואָרדען. דיעזע וואר אויסער זיך פאָר שמערץ אונד ריעף אין גע־נעזוואכס אללער לייעס: „מיין ביידער! מיין ביידער!״ דיא דער קיינעס וואָרנס עטוואס צו לייד דו מאכען, ווילגען פ״יגד קאָנגטעסס דוא ריעכען! עוויגאכץ! אונד ניכ דיי־גען מאָרדער אן! אָ, זאגעס מיר, ווער האט מיינען ביידער ערמאָרדעט?״

„דוא הא״שעסס יא, (זאגטען דיא אומשטעהענדען) אונזער הארה־פ״יעסטער אלעקסאנדער טיבעריאוס האט עס מיט אייגענען אויגען געזעהען, דאס דריזזיג דיעזען אונזערן פ״יעסטער ערמאָרדעט״

„אלעקסאנדער טיבעריאוס! (ריעף עטצט דאָרנס) אָ, זעהען, וויא זיינע וואונדען בים גענגען דיעזעס נאמענס פאָן נייעם בלוטען! איבערצייגט דאס אייך ניכט, דאס אלעקסאנדער טיבעריאוס זעלבער זיין מאָרדער איזט״? (צור דאמאליגען צייט וואר נעמליך דער גליבע פערבריישעט, דאס וועגן מאן פאָר דעם ערמאָרדעטען דען נאמען דעס ווייקלכען מאָרדעס גענגט, זאָ בלוטען דיא וואונדען אן דער ליינע פאָן נייעם.)

„דיא נאמטער מאגען עס איהר פערצייהען! (ריעף פען דיא אומשטעהענדען) דער שמערץ האט זיא וואהנזינ־ניג געמאכט! אונזער הייליגער הארה־פ״יעסטער איין מאָ־דער— אומגאנלוך!״

נון וואורדע דיא ליינע איינבאלאמירט, אונד אונגע־

פאָלליעטאָן.

איס איינער אינטערנאציאָנגענען וועלט.

(57־סטע פאָרטזעטצונג.)

„איך וועגן דוא לייגגעסס, ווייסס דיא דאָך פע־אורזחיילס, אונד אויף נינור דיעזעס אורזחיילס ווירד אויך דיא נאנצע וועלט אנגנהמען מיססען, דאס דוא דער מאָ־דער ביסט! (זאגטע אלעקסאנדער טיבעריאוס) איבערלעגע דיר עס וואהל! דענקע דיר דאס וואהלבעוועטע אפפ־טהעאטער, וויא דוא אלס פערבעכער פאָר אללער אויגען אין דאס לאָוזע־הויז געוואָפען ווירסט! וויא דיא מענשען אהרע אויגען אן דייגגס שרעקליכען קאמפפס מיט דעס לאָוזען ווירדען, אונד וויא זיא אויפ־וויכצען ווערדען, אלס דער לאָוזע שטיק פיר שטיק פאָן דייגגס פליישע ריסען ווירד, — וועלך׳ שרעקליכער צוישאנד! — וועלך׳ פיר־כטעליכע לאגע!״

„„שרעקליכער מענש! מיך, דען אבקאָממלינג אויס דעם הערלעע־געשלכטס הורדס, האלטסס דוא פיר זאָ פיי־נע, דער יאָקע פאָר אייגגס יאלכען שרעקגנס־בילד צוריק־ווייכט! נין! דיא וועלט מאג אין אהרגס אריהטונג אויס־שפרענגען, דאס אויך דער מאָרדער וויא! איך ועלבער יע־דאָך, איך ווערדע דיעזע לגע גיקמאלס אויסשפ־ענען! ווענן דוא מיר נאך דען לעטצטען וואונס פאָר מיינגס טאָ־דע עפיללען וואללעסס, זאָ גגעהע, דענן דיין אנבליק אויס מיר אין גרייעל!״״ זאגטע דרווזס.

„אך נעתן! (זאגטע אלעקסאנדער טיבעריאוס) ווי־זעהען אונס נאך צוויימאל ווידער: איינמאל פאָר נעריכט, דאגן בים לאָוזען!״

דאס דיא אשע דיעזעס ערמאָרדעטען מאגנעס דען דאך ניכט אויף דעם בענעבענס־פלאטצע דער איבריגען הייזדען זוהען וויירד!״

דיא ליינע דעס אנטפאס וואר פאָן דעס נאמענס־טעמפעל אין דאס הייז זיינער שוועסטער געבראכט וואָרדען. דיעזע וואר אויסער זיך פאָר שמערץ אונד ריעף אין גע־נעזוואכס אללער לייעס: „מיין ביידער! מיין ביידער!״ דיא דער קיינעס וואָרנס עטוואס צו לייד דו מאכען, ווילגען פ״יגד קאָנגטעסס דוא ריעכען! עוויגאכץ! אונד ניכ דיי־גען מאָרדער אן! אָ, זאגעס מיר, ווער האט מיינען ביידער ערמאָרדעט״

„דוא הא״שעסס יא, (זאגטען דיא אומשטעהענדען) אונזער הארה־פ״יעסטער אלעקסאנדער טיבעריאוס האט עס מיט אייגענען אויגען געזעהען, דאס דריזזיג דיעזען אונזערן פ״יעסטער ערמאָרדעט״

„אלעקסאנדער טיבעריאוס! (ריעף עטצט דאָרנס) אָ, זעהען, וויא זיינע וואונדען בים גענגען דיעזעס נאמענס פאָן נייעם בלוטען! איבערצייגט דאס אייך ניכט, דאס אלעקסאנדער טיבעריאוס זעלבער זיין מאָרדער איזט״? (צור דאמאליגען צייט וואר נעמליך דער גליבע פערבריישעט, דאס וועגן מאן פאָר דעם ערמאָרדעטען דען נאמען דעס ווייקלכען מאָרדעס גענגט, זאָ בלוטען דיא וואונדען אן דער ליינע פאָן נייעם.)

„דיא נאמטער מאגען עס איהר פערצייהען! (ריעף פען דיא אומשטעהענדען) דער שמערץ האט זיא וואהנזינ־ניג געמאכט! אונזער הייליגער הארה־פ״יעסטער איין מאָ־דער— אומגאנלוך!״

נון וואורדע דיא ליינע איינבאלאמירט, אונד אונגע־